

Les 48 – Antwoorden

Opdracht 1: De vervoeging van het werkwoord Vermenigvuldigen, הַכְפִּיל {hichpiel} [hif'il].

Persoon	Tegenwoordige tijd	Verleden tijd	Toekomende tijd	Persoon
Ik (m)	מְכַפִּיל	machpiel	הַכְפַּלְתִּי hichpaltie	אֲנִי
Ik (v)	מְכַפִּילָה	machpiláh	הַכְפַּלְתִּי hichpaltie	אֲנִי
Jij (m)	מְכַפִּיל	machpiel	הַכְפַּלְתָּ hichpaltá	אַתָּה
Jij (v)	מְכַפִּילָה	machpiláh	הַכְפַּלְתָּ hichpalt	אַתָּה
Hij	מְכַפִּיל	machpiel	הַכְפִּיל hichpiel	הוּא
Zij	מְכַפִּילָה	machpiláh	הַכְפִּילָה hichpiláh	הִיא
Wij (m)	מְכַפִּילִים	machpiliem	הַכְפַּלְנוּ hichpalnoe	אֲנַחְנוּ
Wij (v)	מְכַפִּילוֹת	machpilot	הַכְפַּלְנוּ hichpalnoe	אֲנַחְנוּ
Jullie (m)	מְכַפִּילִים	machpiliem	הַכְפַּלְתֶּם hichpaltèm	אַתֶּם
Jullie (v)	מְכַפִּילוֹת	machpilot	הַכְפַּלְתֶּן hichpaltèn	אַתֶּן
Zij (m)	מְכַפִּילִים	machpiliem	הַכְפִּילוּ hichpiloe	הֵם
Zij (v)	מְכַפִּילוֹת	machpilot	הַכְפִּילוּ hichpiloe	הֵן

Geb. wijs: m: הַכְפִּיל hachpel, v: הַכְפִּילָה hachpilie, mv: הַכְפִּילוּ hachpiloe, inf.: לְהַכְפִּיל l^ehachpiel

Opdracht 2: 'Lezen zonder puntjes', plaats de puntjes, geef de uitspraak en de vertaling
 בעֲרוּבָה אֲנִי בְּבַיִת הַחֲמִישִׁי בְּרוּבַע ^anie b^evet hachamishie barova Ik [ben] in het vijfde huis in de stadswijk
 בֵּית {bayiet} *krijgt hier de constructvorm* בֵּית {beth} *omdat het wordt bepaald door 'vijfde', les 38.*

יַעֲקֹב וְאִשְׁתּוֹ הָרְבִיעִית יַעֲקֹב וְאִשְׁתּוֹ הָרְבִיעִית ya^aqov w^eishto har^evi'iet Jakob en zijn vierde vrouw

שְׁלוֹשׁ מַעֲלָמוֹת לְהַכְפִּיל שְׁתֵּים עָשָׂרָה כָּפוּל שְׁלוֹשׁ l^ehachpiel sh^etem èsreh káfoel shálosh

Vermenigvuldig twaalf maal drie

שְׁלִישׁ לְחֶלֶק לְרְבִיעִית sh^eliesh l^echaleq lirvi'iet* Een-derde delen door een-vierde

Driekwart שְׁלוֹשָׁה רְבִיעִים sh^elosháh r^evi'iem

Vijf twaalfde חֲמִשָּׁה חֶלְקֵי שְׁנַיִם עָשָׂר ch^amisháh chèlqe sh^enem ásár (m)

חֲמִשׁ חֶלְקֵי שְׁתֵּים עָשָׂרָה chámesh chèlqe sh^etem èsreh (v)

Achtenveertig procent houdt van bruin brood אַרְבָּעִים וְשָׁמוֹנֶה אַחַד אוֹהֵב לֶחֶם שְׁחוֹר

arbá'iem oeshmonèh áchoez ohev lèchèm sháchor

* Zie les 05, Klankwetten, Klinkerwetten 5.

Les 49 – Judaïca 11 – Torah, de Tien Geboden

In les 45, over Shavoe'ot of het Wekenfeest, leerden we dat dit het feest is van de wetgeving, het ontvangen van de Torah, Gods leefregels. De kern daarvan wordt gevormd door de Tien Geboden of Tien Woorden, die Mozes van God meekreeg van de berg Sinai. Bij de opdrachten mag u er een deel van vertalen. Daar hebben we deze woorden bij nodig:

אִמָּה	^a máh (v)	Vrouwelijke bediende, slavin; concubine (<i>verouderd</i>)
אִמָּת	^a mát	is de constructvorm hiervan, 'slavin van'
אֲשֶׁר	^a shèr (vw)	Die, dat, welke
אִשָּׁה	eshèt (v)	Vrouw van ... (<i>construct van אִשָּׁה isháh Vrouw</i>)
גָּנַב	gánav [pa'al]	Stelen
זָכַר	záchar [pa'al]	Zich herinneren, onthouden, gedenken
חָמַד	chámád [pa'al]	Begeren
חָמָר, חָמוֹר	ch ^a mor (m)	Ezel
יַעֲקֹב	ja ^a qov	Jakob
כִּבְדָּה, כִּבְדָּה	kibed [pi'e'l]	Eren, onthalen; schoonmaken, uitvegen (<i>raadpleeg les 35</i>)
מִוֶּרְשָׁה	morásháh (v)	Erfdeel, (geestelijke) erfenis
נָאַף	ná'af [pa'al]	Echtbreken, ontucht plegen
עֵד	ed (m)	Getuige
עָנָה	ánáh [pa'al]	(Be)antwoorden, reageren (<i>vervoeging: raadpleeg les 44</i>)
צִוָּה, צִוּוּהָ	tziwwáh [pi'e'l]	Opdragen, bevelen; nalaten

קדש, קידש	qiddesh [p'i'el]	Heiligen. לקדש infinitief (zie opdracht bij deze les)
קהילה, קהילה	q'hilláh (v)	Gemeente, gemeenschap (In het Jiddisch verbasterd tot 'kille')
רע	re'a (m)	Makker, medemens, naaste
רצח	rátzach [pa'al]	Vermoorden, (vervoeging: raadpleeg les 37)
שור	shor (m!)	Os שוורים shwáriem
שקר	shèqer (m)	Leugen, valsheid, onwaarheid שקרים sh'qáriem

Fraai versierde afbeelding van de לוחות הברית {loechot hab'riet} Tafels van het Verbond, de Wet, in 1768 vervaardigd op perkament door de productieve Amsterdamse schrijver Jekuthiël Sofer. Het origineel vindt u in de Portugese Synagoge in Amsterdam.

Opdracht 1: Geef de uitspraak en vertaal de verzen 8, 12a en 13 t/m 17 van Exodus 20

א וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים, אֶת כָּל-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְאָמֹר	1 Toen sprak God al deze woorden:
ב אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ, אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עַבְדִּים:	2 Ik ben de HEERE, uw God, Die u uit het land Egypte, uit het slavenhuis, geleid heeft.
ג לֹא-יְהִיֶּה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים, עַל-פְּנֵי	3 U zult geen andere goden voor Mijn aangezicht hebben.
ד לֹא תַעֲשֶׂה לְךָ פֶסֶל, וְכָל-תְּמוּנָה, אֲשֶׁר בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל, וְאֲשֶׁר בָּאָרֶץ מִתַּחַת--וְאֲשֶׁר בַּמַּיִם, מִתַּחַת לָאָרֶץ.	4 U zult voor uzelf geen beeld maken, geen enkele afbeelding van wat boven in de hemel, of beneden op de aarde of in het water onder de aarde is.
ה לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם, וְלֹא תַעֲבֹדֵם: כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ, אֵל קַנָּא--פֹּקֵד עֲוֹן אָבֹת עַל-בְּנִים עַל-שְׁלֹשִׁים וְעַל-רִבְעִים, לְשֹׂנְאֵי	5 U zult zich daarvoor niet neerbuigen, en die niet dienen, want Ik, de HEERE, uw God, ben een na-ijverig God, Die de misdaad van de vaders vergeldt aan de kinderen, aan het derde en vierde geslacht van hen die Mij haten,
ו וְעָשָׂה חֶסֶד, לְאֻלְפִים--לְאֹהֲבָיו, וּלְשֹׂמְרֵי מִצְוֹתַי	6 maar Die barmhartigheid doet aan duizenden van hen die Mij liefhebben en Mijn geboden in acht nemen.
ז לֹא תִשָּׂא אֶת-שֵׁם-יְהוָה אֱלֹהֶיךָ, לְשׁוּא: כִּי לֹא יִנְקָה יְהוָה, אֶת אֲשֶׁר-יִשָּׂא אֶת-שְׁמוֹ לְשׁוּא	7 U zult de Naam van de HEERE, uw God, niet ijdel gebruiken, want de HEERE zal niet voor onschuldig houden wie Zijn Naam ijdel gebruikt.
ח זָכוֹר אֶת-יוֹם הַשַּׁבָּת, לְקַדְּשׁוֹ	8
ט שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד, וְעָשִׂיתָ כָּל-מְלַאכְתֶּךָ	9 Zes dagen zult u arbeiden en al uw werk doen,
י וַיּוֹם, הַשְּׁבִיעִי--שַׁבָּת, לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ: לֹא-תַעֲשֶׂה כָּל-מְלָאכָה אֹתָהּ וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ, עַבְדְּךָ וְאִמְתֶּךָ וּבְהֵמַתֶּךָ, וְגֹרְךָ, אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֵיךָ	10 maar de zevende dag is de sabbat van de HEERE, uw God. Dan zult u geen enkel werk doen, u, noch uw zoon, noch uw dochter, noch uw slaaf, noch uw slavin, noch uw vee, noch uw vreemdeling die binnen uw poorten is.
יא כִּי שֵׁשֶׁת-יָמִים עָשָׂה יְהוָה אֶת-הַשָּׁמַיִם וְאֶת-הָאָרֶץ, אֶת-הַיָּם וְאֶת-כָּל-אֲשֶׁר-בָּם, וַיִּנַּח, בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי; עַל-כֵּן, בֵּרַךְ יְהוָה אֶת-יוֹם הַשַּׁבָּת--וַיְקַדְּשֵׁהוּ	11 Want in zes dagen heeft de HEERE de hemel en de aarde gemaakt, de zee, en al wat erin is, en Hij rustte op de zevende dag. Daarom zegende de HEERE de sabbatdag, en heiligde die.
יב יֵאָמֶר אֶת-אֲבִיךָ, וְאֶת-אִמְךָ, לְמַעַן, יֵאָרְכוּ יָמֶיךָ--עַל הָאֲדָמָה, אֲשֶׁר-יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ	12 opdat uw dagen verlengd worden in het land dat de HEERE, uw God, u geeft.
יג לֹא תִרְצַח	13
יד לֹא תִנְאָף;	14
טו לֹא תִגְנוֹב,	15

לא-תענה ברעך עד שקר	16
יג לא תחמד, בית רעך לא-תחמד אשת רעך ועבדו ואמתו ושורו וחסרו, וכל, אשר לרעך	17

We zien dat de nummering van de verzen in de Hebreeuwse Bijbel (met letters aangegeven) niet overeen komt met die in de Nederlandse Bijbel (HSV vertaling).
Merk op, dat in dit oude Hebreeuws veelal de bezitsuitgangen, vermeld in les 34, worden toegepast, waar het moderne Hebreeuws meestal het woord של gebruikt.

Opdracht 2: Probeer in de overige tekst woorden te herkennen.

Opdracht 3: Welke werkwoordsvormen (tijd, persoon) zijn in de vertaalde verzen gebruikt?

Opdracht 4: Vervoeg het werkwoord Heiligen, קידש, קידש {qiddesh} [pi'el].

Controleer jezelf met de website conjugator.reverso.net/conjugation-hebrew.html

Persoon	Tegenwoordige tijd	Verleden tijd	Toekomende tijd	Persoon
Ik (m)	.....	.....	.....	אני
Ik (v)	.....	.....	אקדש aqaddesh	אני
Jij (m)	.....	.....	.....	אתה
Jij (v)	.....	קדשת qiddasht	.....	את
Hij	.....	.....	.....	הוא
Zij	.....	.....	.....	היא
Wij (m)	.....	.....	.....	אנחנו
Wij (v)	.....	.....	.....	אנחנו
Jullie (m)	.....	.....	.....	אתם
Jullie (v)	.....	.....	.....	אתן
Zij (m)	מקדשים m ^e qadshiem	.....	.....	הם
Zij (v)	.....	.....	.....	הן

Geb. wijs: m: .....,v: ....., mv: ....., infinitief: לקדש   l^eqaddesh

Opdracht 5: Beluister het liedje Torah tziwah lanoe mosheh, geef de uitspraak en de vertaling:

www.youtube.com/watch?v=FAZZKhQXzwU of www.youtube.com/watch?v=6zVslIHwxpl

תורה צוה לנו משה .....

מורשה קהלת יעקב .....

Bronnen: www.mechon-mamre.org; HSV; youtube.com; nl.wikipedia.org; www.hebrewatmilah.org; millon.